

nágreiniliga, men tæy taka heldur ikki feil og gera skeivt uppá nakran nágreiniligan ella naivan máta. Hann heldur, at vanlig fólk eru líka so góð til at meta um gongdina sum embætismenn og politikarar eru tað les: nevndin í Føroya Fiskasølu. Hetta ber í sær, at tæy tíðum mongu politisku tiltøkini, serliga í Danmark, hava verið óheppin, tá ið tiltøkini hava havt árin á gjaldsjavnan, og hann visir á, at óvissan um «ætlaðan politikk» ger tað trupult hjá folki at gera nakað skilagott. «Eg haldi, at vit áttu at niðr-prioritera tað makro-økonómisku styrkingina og uppprioritera tann mikroøkonómiska politikkin (eins og hetta er skilagott tilráðing hjá donum, so er við óvugtum fortøkni hetta eins skilagott, ta talan er um føroysk víðurskipti, har at kalla øll vinnulivspolitisk styrking er at finna úti á Skansanum í Havn — og eisini, sjálvt um núverandi politiska manningin er forlongdi armur vinnulivsmonopolins, so eiga hesir góðu politikarar at søkja at, har marknaðarviðurskiptini ella marknaðarmekanismurnar eru totalt avlagdar, í Føroyum serliga víðurskiptini innan høvuðsvinnuna og relaterað víðurskipti á arbeiðsmarknaðinum, sum eina konsekvens av skortandi lønseminum innan høvuðsvinnuna, har vit í einari stóðugari «buyers market» klemmu mega lata okkum noyðast við helvtarvirðið, eins og hundur, ið fær tveitt eitt piðað bein.

Skortandi medvitnið, og tað stóðugt vantandi erkennilið á almennum plani hjá okkara vinnulivsstýring, rættvisger til fulnar uttalið á almennum plani hjá okkara vinnulivsstýring, rættvisger til fulnar uttalið Átla Dam's, ta hesin lýsti Føroyar fyr eina bananrepublik at vera. Átla Dam rakti seymin á høvðið. Tað var óivað hetta áður sagda, ið hann meinti við.

Hesin øri leikur, ið fram er farin síðani aðrenn seinasta lógtingsval, har «ministerið» Breckmann hevur reiggjað tað «ideologiska svørðið» við Jógvan Sundstein sum latur-verja í stuttum buksm og við merki í hendi minnir um ein filmsleik, har sjónleikarin er so bebbarræddur fyr at onkur skal knúsa honum brillurnar — at hann at enda av ræðslu sjáivur tekur og knúsar tær undir fótum.

Fyri at sleppa undan einari vaksandi uttanlandsskuld, sum ein billar tær inn vil føra við sær búskaparligt afturstig, so taka hesir hatur og ama

uppá okkum eitt búskaparligt bakkest við at kunngerá kreppustøðu.

Ein kann so spyrja: «Íðan, er tað síðani purasta uttan týðning, hetta at Danmark hvørt ár er vist til at senda 30 milliardir út av landinum í rentu (í Føroyum er tilsvandi talið 0,6-0,8 milliardir, og av hesum skal størsti parturin flytast til annan part av ríkinum — ella um halv milliard til Danmark). Arliga rentan til verulig útlend er umleið 2-300 mill. kr., ið svarar til eina uttanlandsskuld stør 2-3 mia. kr., (fyri hvønn feroysk góðar halvthundrað tusund krónur).

Er tað gingið heiðurliga og reiðiliga fari so, so kann sigast, at vit hava fingið nakað fyr peningin og ta byrðuna hava vit so viljandi atikið okkum og vit hava ivaleyst eisini investerað peningin ella hvussu?

Tað er nakað sluttur, at vit hava livað yvir evni

Í øllum førum hevur ikki fólkíð — hesar av revisorgreipuni og sektaristum niðurgjørdu almennu Føroyar liva í ósemilugum oyðli, tað er lygn! Og gjaldsjavnahall er ikki nakar matistokkur, ið sigur frá, at vit brúka meira enn vit forvinna. Vit hava ivaleyst investerað meira, enn vit hava lænt. Okkara uppsparing er positiv (góð) og tjóðarogrnirnar ókjast á undan ári. Kortini, so stendur nationalbankin danski við tí trupulleika at skula handa, ikki avmarkaðar, nøgdir av uttanlandsváluta til galdandi og fastar kursir, og ein kann spyrja, hvat ið hendur, um valutakassin verður tømdur. Nationalbankin verður ikki fyr tapi, tí danir og feroysingar og grønlandingar gjalda fullan pris fyr teirra váluta.

Tá ið teir veksla krónur til dollarar, so minnar nøgdn av dollarum, men hinvegin veksur nøgdn av krónum í sama mun.

Privati sektorin fær eina stórra krónuskuld, men eisini eina minni valutasuld, imedán tað almenna fær eina stórra valutaskuld og eina minni krónuskuld. Almennu rentuútreiðslurnar í krónum minna og rentuútreiðslurnar í valuta vaksar, og annað er ikki verri enn hitt.

Tvørturimóti, tí tað útlenska rentustøðið liggur niðanfyr okkara, ella við øðrum orðum, ein stór uttanlandsskuld kann verða rein inntøka og hvat halda fólk annars um valutaroktarstovuna hjá Føroya Fiskasølu í Keypmannahavn? Nei, góðu

landsmenn, tað eru stórir pengar í umleyp og fylgið tí væl við, hvar ið hesin peningur ferðast. Eyg-leiðið tí slóðina, tí flestu teirra teljast á einari hond, og teir, ið flyta peningin, eru teir somu, ið nú nyttu høvði til at kroysta úr tær góðar 200 milliónir afturat, meðan teir billa tær inn, at tú hevur livað yvir evni, meðan teir hava rent okkum í búskaparligt óføri. Ó ikki tí at vit vóru so nógv verri komnir enn áður, men eitt óføri, ið stendst av at hava proklamerað óføri. Hetta er ikki bara sluttur og vøvl, tað er tað, ið verri er. Tí tað, ið fram fer, er bónda-fangart, ið tættar í tað, ið kallast kann økonómiskan kriminalitet. Tað er hetta, ið nationalkapitalistiska fundamentalistiska revisorgreipin hevur tvinnat og spunnit nú í longri tíð, og tað sigist, at «út skal koma innspunnit tógv».

Gjaldsjavnahallið burtur

Um tað nú var eitt mál í sær sjálvum, at fáa gjalds-javnahallið burtur, so kundi hetta verið gjørt bert við at taka burtur rættin til rentufrádrátt, tí spyr ein eftir, hvat orsök-irnar eru til, at gjalds-javnin visir hall og at uttanlandsskuldin veksur, so er høvuðsorsøkin rentufrádráttarrætturin.

Afturat koma sjálvsagt skuldbindingarnar innan almenna okið, okkara sosiala trygarnet, men hetta seinasta, einans í sera avmarkaðum týðningi.

Okkara sosiala system gevur, rætt nokk, minni uppsparing, men hvussu stórt áriníð er, veit eg ikki, sigur Lars T. Nielsen, ið avgjort ikki heldur, at sosiala systemið eigur at verða skert, tí árin tess á gjaldsjavnasurningin annars er minimalt.

Hinvegin er hann sannfórður um, at rentufrádráttarrætturin, í tølum hevur ta heilt stóru ávirkanina. Hann visir eisini til, at einastu betringarnar, ið eru komnar í gjalds-javnan, stava frá skerjingum í rentufrádráttinum yvir skattareformin, hesi seinastu mongu árin, fyr ikki at nevna eindaleysa spekulatið í rentufrádráttarskipanini. Rentufrádrátturin snarar kostnaðinum av at læna soleiðis, at tann renta, ein skattaborgari reelt betalir, verður minni enn tað kostar landinum at læna í útlondum, og tað er ein verulig trupulleiki, sigur Lars Tyge Nielsen, ið visir á nýtuskatt sum eina skilagóða loysn. Ein týðandi fyrminur við beinleiðis nýtuskatti er, at hesin vigar upp móti snaringini av lánimarkinum og ger veruliga kost-

naðin av at læna greiðan fyri hvørjum einstøkum.

«Eg haldi at vit kunnu sleppa heilt av við gjalds-javnahallið, um vit taka burtur rentufrádráttin, men ta eiga vit eisini at taka við, at tað uttan nakran íva eisini hevði ført við sær eitt borgaragríggj», sigur Lars Tyge Nielsen at enda.

Sosiala trygdarnetið annars

Sjálvt um sosiala trygdarnetið hevur ein sera avmarkaðan týðning fyr gjalds-javna og uttanlandsskuld, so skal leggjast afturat, at nettup sosiala trygdarnetið, ið serliga eyðkennir Norðurlöndini — óbeinleiðis kann hava heilt avgerandi politiskan týðning.

Hyggur ein at armoðsstøðu Bretlands og Danmarkar motvegis eitt nú Svøríki, sæst, at meðan reinur javnaðarmeirluti i gott halvthundrað ár hevur ført til, at Svøríki man teljast millum heimsins rikastu lond, so er Danmark undir høgri konservativari vanrøkt ósett búskaparliga eins og Thatcher-Bretland sum nú er koyrt so rímarfast.

Tað var sosiala trygdarnetið — óbeinleiðis — ið færdi til konservativan meiriluta bæði í Bretlandi og í Danmark.

Tá ábyrgdarleysir eindaleysir politikarar byrja miðvísu fokusering uppá veikleikar í sosiala trygdarnetinum, so hendir meira enn ta, at eitt ella bæði tvey valevni verða útskipt, og tað er í sjálvum sær nógv mikið til, at øll ábyrgd verður sett so dyggiliga til síðis — so sum stóðan her í landinum er vörðin.

Takið til dømis herferðina móti Almanna-stovuni: har eru jattaðar 2×45 mio. kr. fyr 1989. Tað svarar bert til umleið ein tiggjundapart av tí halli, sum okkara privat-riknað fiskivinnuliv reelt akkumulerar í eitt ár.

John Smith

Lesnaður il alla familjuna



Vanlukkutrygging

Fyri ikki at verða fyri ov stórum figgjartilgum missi, um vanlukkutilburður berst á, er neyðugt at hava tryggingarviðurskiptini í lagi.

Tryggingarsløgini eru:

Vanlukkutrygging av hjálparfólki

á sjógv og landi — løgskipað.

Tey, ið hava fólk í arbeiði á sjógv ella landi, hava skyldu til at halda arbeiðsfólkið vanlukkutryggjað.

Eigarar av skipum og bátum yvir 4 tons hava skyldu til at vanlukkutryggja mannskapið.

Heimatrygging av sjófólki

løgskipað.

Tey, ið vinna meir enn 1/5 av ársinnløguni av sjónum, hava persónliga tryggingarskyldu.

Sjálvboðin arbeiðsvanlukkutrygging

sjálvkravd.

Arbeiðsvanlukkutrygging fevnir um vanlukkutilburði, ið henda í persónligum arbeiði hjá tryggjaða.

Hartil fevnir henda arbeiðsvanlukkutrygging eisini um vanlukkutilburði, ið henda beinleiðis á veg til og frá arbeiðsplássi.

Sjálvboðin fritíðarvanlukkutrygging

sjálvkravd.

Fritíðarvanlukkutryggingin verður teknað sum uppskipti til arbeiðsvanlukkutryggingina, so tryggjaði eisini er vanlukkutryggjaður í fritíðini.

Vanlukkutryggingin gevur nærri upplýsingar og leiðbeiningar. Ringið, skrivið ella stókið inn á gólvið.

Tað er lívsneyðugt...



Føroya Vanlukkutrygging S/F
Telefon 11466 & 15952
Yviri við Strond 23
Postboks 59 · 110 Tórshavn